

VÁZLATOK

VIII. A pénz

A pénz fogalma és funkciói,

értékmérő eszköz, mely képes helyettesíteni az árucserét
elsődleges fizetési eszköz.
fizetési egység
értékmegőrző

fajtái

árupénz = **árura alapozott pénzrendszer** (kezdetben az áru volt maga a pénz)
papírpénz (ez váltotta fel az árupénzt)
készpénz = **bankjegyek + érmék**
hitel, vagy bankszámlapénz = **láthatatlan, virtuális pénz**

elvárás a pénzzel szemben

értékállóság

↓

ez nem valósul meg mindig → árak emelkednek, csökkennek

infláció = az árak általános és tartós növekedése
→ oka: pénz értéke csökken (pénzromlás)

NAPJAINKBAN HASZNÁLATOS PÉNZFAJTÁK

Az egyes országok különféle pénzeket használnak

↓

valuta = egy idegen ország pénzneme

↓

konvertibilis valuta = az a valuta, amely szabadon átváltható

↓

mennyit ér az egyik valuta a másikhoz képest? → **valutaárfolyam**

↓

naponta változhat

deviza = minden, ami a nemzetközi pénzforgalomban fizetőeszközként szolgálhat (valuta, hitellel, bankszámlapénz, utazási csekk stb.)

értékpapír = olyan speciális okiratok, melynek tulajdonosai pénzbeli követeléssel léphetnek fel az értékpapír kibocsátójával szemben

fajtái: **állampapírok** = kibocsátója maga az állam

→ a bevételt beruházások finanszírozására,

adósságcsökkentésre használja fel

→ vásárlója **hitelez** az államnak

→ lejáratkor kamatokkal együtt fizeti vissza

→ a visszafizetésért az állam vállal garanciát

kötvény = egy gazdálkodó szervezet adja ki
→ a kibocsájtó célja egy fejlesztés vagy beruházás megvalósítása
→ vásárlója **hitelezője** a kibocsájtónak
→ a hitelező pénzét egy meghatározott idő múlva kamatokkal együtt kapja vissza

részvény = olyan értékpapír melynek megvásárlásával a vásárló a kibocsájtó cég **résztulajdonosává** válik
→ beleszólhat a cég működésébe
→ a cég hasznából részesedés illeti meg
→ a cég lehet nyereséges, de veszteséges is

↓	↓
haszonnal továbbadható a részvény	a befektetett pénz teljes egészében is elveszthető

→ az egyik legkockázatosabb befektetés
→ a részvények szabadon adhatók, vehetők

BANKOK, TÖZSDÉK

bank = olyan pénzügyintézmény, amely pénz- és bizonyos értékpapírok forgalmazásával foglalkozik

kezdetben a feladata a felesleges pénzek megőrzése volt = **számlavezetés**

a bankban elhelyezett pénz = **betét**

a bankok pénzvagyonuk egy részét befektették, kölcsönbe adták = **hitelnyújtás**

a hitel ára = a **kamat** (*mértékét a hitelező bank határozza meg!*)

a betétek után a banki is fizet kamatot a betétesnek = **betéti kamat** (*mértékét a bank határozza(!) meg a hitelezéskor!*)

egyéb banki szolgáltatások:

- devizaeladás
- értékpapírok adás-vétele
- befektetési tanácsadás az ügyfeleknek

A világ legjelentősebb bankjai a világ legjelentősebb országaiban találhatóak:
USA, Japán, Nagy-Britannia, Svájc

A világ vezető pénzügyi központjai:

New York, London, Tokió, Frankfurt, Zürich, Amszterdam, Párizs

Másodlagos pénzügyi központok:

Hongkong, Szingapúr, Mumbai, San Francisco, Sydney

TŐZSDE

tőzsde = az egyetlen hely a piacgazdaságban, ahol a termékek árát kizárólag a kereslet-kínálat viszonya határozza meg.

fajtái:

- **árutőzsde**
(mezőgazdasági termények számára kínál piacot. A világ legnagyobb árutőzsdéje a **Chicagóban** található gabonatőzsde.)
- **értékpapírtőzsde**
(a forgalmazható értékpapírok kereskedelmét bonyolítja le.)

a tőzsdei kereskedő a **bróker**.

a részvények ára a tőzsdén állandóan változik = **árfolyamváltás**

a **változás oka** lehet: → a gazdaság általános állapota
→ a gazdasági növekedés, vagy recesszió
→ cégek csődje
→ valuták árfolyamváltásai
→ politikai stabilitás
→ üzleti pletykák

következménye: → a tőzsdei árfolyamok kiszámíthatatlanok
→ sok pénzt lehet nyerni ill. veszíteni a tőzsdén
akár rövid idő alatt is

a részvények árfolyammutatója a **tőzsdeindex**

↓

rövidítései:

- Budapesti Értéktőzsdén: **BUX**
(a részvények árából számított átlagindex
5 másodpercenként kerül kiszámításra az
aktuális piaci árak alapján)
- Tokiói Értéktőzsdén: **Nikkei**
- New York-i Értéktőzsdén: **Dow Jones**
(az első 30 első osztályú cég részvényárainak
súlyozott átlagából képezik)

A Budapesti Értéktőzsdén (1990 júniusában nyitották meg)

A legnagyobb értéktőzsde a **New Yorki Értéktőzsde** (*Wall Street*), második a **Tokiói Tőzsde**, a harmadik pedig a **Londoni Tőzsde**. Szoros (számítógépes) kapcsolatban állnak egymással → egyes árfolyamváltások kihatnak a többi tőzsde működésére is